

Arkivsaksnummer: 2021/8074-20

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 02.11.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	60/2021	01.12.2021

Frydalen LVO - skjøtelsesplan for utvalgte naturtypelokaliteter - 2021 - sluttbehandling

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 8.2, jf. naturmangfoldloven § 36, siste ledd og § 47, blir forslag til «*Skjøtelsesplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde*», godkjent som vedlagt saken.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil videre legge opp til å få gjort en ny botanisk kartlegging i 2022, som grunnlag for en rullering av skjøtelsesplanen i 2023.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 01.12.2021

Eldri Siem foreslo følgende tillegg til innstillingen:

«*Sekretariatet utarbeider et vedlegg til skjøtelsesplanen med en oversikt over allerede utførte tiltak.*»

Innstillingen fra nasjonalparkforvalteren, med forslag til tillegg fra Eldri Siem, ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 8.2, jf. naturmangfoldloven § 36, siste ledd og § 47, blir forslag til «*Skjøtelsesplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde*», godkjent som vedlagt saken.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil videre legge opp til å få gjort en ny botanisk kartlegging i 2022, som grunnlag for en rullering av skjøtelsesplanen i 2023.

Sekretariatet utarbeider et vedlegg til skjøtselsplanen med en oversikt over allerede utførte tiltak.

Dokumenter i saken

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 20.08.21, styresak 44/2021

Skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde - utkast

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 20.08.21, styresak 44/2021 gjort slik vedtak: «Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 8.2, jf. naturmangfoldloven § 36, siste ledd og § 47, blir forslag til «Skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde», som vedlagt saken, sendt på høring til berørte parter og myndigheter. Høringsfristen skal være minst 6 uker.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil videre legge opp til å få gjort en ny botanisk kartlegging i 2022, som grunnlag for en rullering av skjøtselsplanen i 2023.»

Frist for å uttale seg ble satt til 5. november 2021. Kommunene, berørte grunneiere og setereiere ble invitert til et høringsmøte, holdt 12.10.21.

Det har kommet følgende uttalelser:

Hanne Hvattum, 22.09.21

Viser til brev datert 3.9.2021, samt høringsfrist 5.11.2021.

Undertegnede er eier av gnr 290 bnr 1 i Nord-Fron kommune. Jeg registrerer ut fra mottatte dokumenter, at det er foreslått at skjøtselsplanen skal omfatte min eiendom Byrsætra, med følgende ordlyd:

5	Fryvollan, hagemark	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opprettholde en god avbeiting i hagemarka på Byrsætra. 2. Rydde noe einer, bjørk og furu i hagemarka på Byrsætra for å sikre beitedyra god tilgjengelighet til hele beitet og motvirke gjengroing på sikt. 3. Supplerende gjerdning på Byrsætra.
---	---------------------	---

Her ber jeg spesielt om en forklaring på pkt 3, da hele min seterkve er inngjerdet, og eksisterende gjerde er tilstrekkelig godt nok for å holde de beitedyrene som går der inngjerdet.

Videre registrerer jeg, ut fra postlista i Nord-Fron kommune, at det har vært avholdt befarng 5.6.2020. Det er påfallende at min eiendom er befart, uten at jeg som grunneiere er verken informert

eller invitert med på en slik befarng. Videre er det påfallende at andre grunneiere/setereiere er registrert som deltakere, jfr befarng på Kvamsnysetra der 3 setereiere har deltatt:

1. Kvamsnysetrin

Følgende møte:

- Ole O. Brandvold, Sødorp og Kvam hestavslag
- Guro Røssum, setereier
- Jon Inge Nordlien, setereier
- Pål Klomstad, setereier
- Magne Uhlen, Sødorp og Kvam hestavslag
- Ole Stormorken, Sødorp og Kvam hestavslag.

Videre finner jeg det også særdeles påfallende at Sødorp og Kvam hestavslag v/Ole O. Brandvold, Magne Uhlen, Ole Stormorken og Morten Sandbakken har deltatt på befaringen på min eiendom, jfr utsnitt fra oppsummeringen som er sendt kommunen etter befaringen:

2. Fryvolla

Følgende møtte:

- Ole O. Brandvold, Sødorp og Kvam hestavslag
- Magne Uhlen, Sødorp og Kvam hestavslag
- Ole Stormorken, Sødorp og Kvam hestavslag
- Morten Sandbakken, Sødorp og Kvam hestavslag.

På bakgrunn av dette, ber jeg om å få framlagt på hvilket grunnlag og etter hvilken fullmakt disse fire deltakerne har deltatt på befaring på min eiendom, når jeg som eier ikke er informert om eller innkalt til denne befaringen. Jeg har ikke gitt Sødorp og Kvam hestavslag, eller noen av de fire over som privatpersoner fullmakt til å representere meg, og kommer heller aldri til å gi verken Sødorp og Kvam hestavslag eller noen av deres representanter dette. I tillegg er det å bemerke at den aktuelle dagen så var det folk til stede på Byrsætra, meg selv inkludert, slik at det ville vært en enkel sak å tatt kontakt for å invitere meg med på befaringen og dermed involvere meg som berørt grunneier i arbeidet.

Dessverre føyer dette seg inn i rekken av maktovergrep mot meg som grunneier innenfor verneområdet, og det virker på meg som om det er en systematisk overkjøring og tilbakeholdelse av informasjon, med det for øye å ta seg til rette på min private eiendom uten at jeg skal ha noe å si i sakens anledning overhodet. Det blir ekstra forsterket av at man ser at konklusjonen fra denne befaringen er identisk med det som legges fram som skjøtselsmål/tiltak i den planen som nå er ute på høring, jfr utklipp fra oppsummeringen etter befaringen 5.6.2020 hentet fra postlista i Nord-Fron kommune:

1. Arealet av hagemark på Byrsætra i god hevd, jf. avgrensningen av lok. 5 i Figur 4.13, skal opprettholdes minst på 2009-nivå. Med god hevd menes at naturengarealene skal være godt og jevnt avbeitet i løpet av beitesesongen.
2. Øke arealet naturbeitemark mellom setervollene.

Forslag til tiltak:

1. Opprettholde en god avbeiting i hagemarka på Byrsætra.
2. Rydde noe einer, bjørk og furu i hagemarka på Byrsætra for å sikre beitedyra god tilgjengelighet til hele beitet og motvirke gjengroing på sikt.
3. Supplerende gjerding på Byrsætra.

Jeg registrerer også ut fra tilgjengelige dokumenter, at det foreslås beite med hest på min eiendom for å få bukt med sølvbunken som vokser der. Til nasjonalparkstyrets informasjon, vil dette ikke være aktuelt. Jeg kommer aldri til å slippe verken hest eller storfe eid av medlemmer eller i regi av Sødorp og Kvam hestavslag inn på min eiendom for beite. Det vil heller ikke være aktuelt å la de benytte min eiendom i forbindelse med slipp eller sanking, heller ikke for å oppbevare dyr i påvente av transport.

Alt dette som det er vist til over, er med på å forsterke den totale mangelen på tillit til og respekt for jeg har fått for nasjonalparkstyret og nasjonalparkforvalterne ift Frydalen landskapsvernområde. Det er ikke snakk om å ha verken dialog, samarbeid eller å gi informasjon, kun et maktmisbruk uten sidestykke. Med bakgrunn i at jeg på ingen måte har blitt informert og, eller involvert i, bakgrunnsarbeidet for det framlagte forslaget til skjøtselsplan, samt den totale mangelen på involvering og respekt for meg som grunneier som legges til grunn i denne saken fra forvaltningsmyndighetens side, **motsetter jeg meg et hvert av de skjøtselstiltak som er foreslått på min eiendom. Jeg forlanger på bakgrunn av dette at min eiendom tas ut av forslaget til skjøtselsplan**, og varsler med dette om at det ikke vil bli gitt tiltrede til mine eiendommer ifm befaring eller skjøtselstiltak for verken Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, nasjonalparkforvaltere, Sødorp og Kvam hestavslag, Miljødirektoratet eller noen samarbeidspartnere til de som er listet

opp over, inkludert det å foreta naturtypeundersøkelser/botaniske undersøkelser. Inntreden i strid med dette, vil bli tatt videre.

Kommentar:

Sekretariatet har sendt følgende svar til Hanne Hvattum (13.10.21):

Vi viser til ditt brev datert 22.09.21 med uttalelse til forslag til skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen LVO, og vil her svare på de ulike merknadene i brevet.

1. Spørsmål om gjerding.

Det foreslåtte tiltaket om gjerding er basert på et feltarbeid utført av Miljøfaglig Utredning AS i 2009. Etter dine opplysninger er gjerdet i orden, og tiltaket er derfor ikke lenger aktuelt å gjennomføre.

2. Spørsmål om befaring 05.06.20

Du stiller spørsmål om befaring på din eiendom/seter 05.06.20. Vi kan forsikre deg om at vi ikke var inne på din eiendom under befaringsen. Befaringen på Fryvollan var begrenset til eiendommen gnr. 285 bnr. 14.

3. Om skjøtselsplanen

Forslaget til skjøtselsplan omtaler lokaliteter med verdier for naturmangfoldet, og behovet for skjøtselstiltak for å ivareta verneverdiene. Planen er ikke juridisk bindende, hverken for grunneierne eller forvaltningen. Den må ses på som et faglig grunnlag for å gjennomføre skjøtselstiltak.

4. Gjennomføring av skjøtselstiltak.

Gjennomføring av skjøtselstiltak er basert på frivillighet. Det er ikke aktuelt å gjennomføre skjøtselstiltak på din eiendom, uten en avtale med deg som eier. Vi tar til etterretning at du ikke vil ha et slikt samarbeid.

5. Involvering

Målet med høringen er å sikre involvering av eierne av de ulike lokalitetene. Arbeidet med skjøtselsplanen har gått over flere år, og vi er ikke kjent med alle faser av prosessen. Vi beklager at du, som du opplyser, ikke har vært involvert tidligere i arbeidet med skjøtselsplanen.

- - -

Uttalelsen blir ellers tatt til orientering.

Ellen Sofie Ødegården; Ole Fredrik Ødegården, 15.10.21

Takk for fint informasjonsmøte tirsdag.

Vi har ønsket om at det kan gjennomføres tiltak på Øygaardsetra med rydding av eier og gjerding. I tillegg ønsker vi å høre om muligheter for utbedring av veg (stikkrenner), boring etter vann og restaurering av bygninger.

Sekretariatet gjennomførte befaring med Ødegårdens, 18.10.21, oppsummert slik:

«(...) Setereierne må, der det er nødvendig, følge opp aktuelle planer med søknader til Rondane-Dovre nasjonalparkstyret.

Tiltak som berører annen grunneier må avklares med denne.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil innstille på at det blir gjennomført en biologisk kartlegging av seterkvea på Øygaardsetra i 2022.»

- - -

Uttalelsen blir ellers tatt til orientering.

Nord-Fron kommune, 21.10.21

Utval for miljø, landbruk og areal syner til kommunedirektøren sine vurderingar (sjå nedanfor) på det gjeld forslag til skjøtelsplan for utvalde naturtypelokalitetar i Frydalen landskapsvernområde, og støttar dei vurderingane som er lagt fram.

1. Utvalet legg til grunn at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre fortset det gode samarbeidet som i dag er etablert med aktuelle aktørar (setereigarar, grunneigarar, beitelag og andre) jf. gjennomføring av ulike tiltak i skjøtelsplanen.
1. Utvalet legg til grunn at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre prioriterer tilstrekkeleg med økonomiske middel for gjennomføring av nødvendige skjøtseltiltak.
2. Utvalet har elles ingen vesentlege merknader til planforslaget.

Uttalelsen blir tatt til orientering.

Olav Brandvol, 01.11.21 og 02.11.21

01.11.21

Viser til utsendt plandokument mottatt d.d. med høringsfrist 5.11. Jeg var for øvrig til stede på møtet på Vinstra, men pga dårlig hørsel fikk jeg med meg lite, utenom det som ble vist, og jeg måtte også gå før møteslutt.

Jeg har spørsmål vedr tiltaket ved Øyasetra. Hva menes/inngår egentlig i foreslått tiltak 5: Delområdet utvides mot sør og øst til å omfatte det beitepregete området her som avlastende beite for setervollen. Området skal restaureres for å øke det totale nyttbare beitearealet."

Denne planen er et fint tiltak, og jeg har ikke noe imot verken beitedyr, eller ev fjerning av einer.

Jeg har ein ca 25mål skogteig som deles i to av Øyasetra. Nederste del av teigen grenser mellom Øyasetra og Frya elv.

Øyasetra er" kraftig" inngjerdet og med el-gjerde på toppen. Jeg ønsker ikke å bli tilsvarende stengt ute fra egen skogteig, eller at de (få) gamle trær på teigen fjernes, om dette skulle inngå i nevnte punkt 5 over.

Håper på en rask kommentar til dette.

02.11.21

Viser til din epost under av dd.

Ja, dette var et godt svar på mine spørsmål.

Beklager at jeg glemte å oppgi gnr/bnr.

Lykke til videre med planens tiltak.

Sekretariatet har sendt et svar til Brandvol (02.11.21):

"Vi viser til din e-post 01.11.21, og takker for tilbakemelding og spørsmål om skjøtseltiltak, der du bl.a. skriver:

«Øyasetra er" kraftig" inngjerdet og med el-gjerde på toppen. Jeg ønsker ikke å bli tilsvarende stengt ute fra egen skogteig, eller at de (få) gamle trær på teigen fjernes, om dette skulle inngå i nevnte punkt 5 over.»

På flybildet i figur 1 nedenfor, er din skogteig vist med blå skravur. Alle planlagte tiltak vil skje øst for din skogteig. Videre vil du være sikret tilkomst til din eiendom fra vest (over annen eiendom), ned langsmed Øyasetra, og videre østover langsmed Frya.

Figur 1. Flyfoto med Olav Brandvol sin skogteig (blå skravur) ved Øyasetra.

Håper dette ga svar på dine spørsmål knyttet til skjøtelsesplanen ved Øyasetra.

- - -

Uttalelsen blir ellers tatt til orientering.

Sør-Fron kommune, 28.10.21

Formannskapet støtter vurderingene som er gjort i forslag til skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde. Det er positivt at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre tar initiativ til skjøtsel på setrene innenfor Frydalen landskapsvernområde i Sør Fron.

Formannskapet mener det er viktig at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre etablerer et godt samarbeid med de aktuelle aktørene for å gjennomføre tiltakene som er foreslått i skjøtselsplanen (setereiere, grunneiere, beitelag og andre). Videre er det viktig at nasjonalparkstyret prioriterer tilstrekkelig med økonomiske midler for å gjennomføre skjøtselstiltakene.

Formannskapet har ellers ingen merknader til planforslaget.

Uttalelsen blir tatt til orientering.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Frydalen landskapsvernområde

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- ta vare på landskapsformene.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1. Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

...

1.2. Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

a) Drift av eksisterende setervoller og dyrkede areal herunder gjerding, når dette ikke er i strid med verneformålet.

1.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

...

f) Gjenopptakelse av jordbruksdrift eller seterdrift på nedlagte setervoller.

g) Oppdyrking/beitekulturering av nye arealer.

...

j) Gjerding i utmark og bygging av sankekkeveer.

2. Plantelivet

2.4. Beiting er tillatt.

§ 5 Forvaltningsplan

Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for oppsyn, **skjøtsel**, tilrettelegging, informasjon mv. ...

Forvaltningsplan

s. 23

3.3 Utfordringer og overordnede retningslinjer, strategier og prinsipper

- Få utarbeidet handlingsplan/skjøtelsplan for å ivareta kulturlandskap og biologisk mangfold i Grimsdalen og Frydalen

s. 34

For å målrette tiltak og tiltaksmidler på en måte som gir størst effekt bør det utarbeides en **skjøtelsplan for bevaring av biologisk mangfold, kulturlandskap og kulturmiljøer i Frydalen** og Grimsdalen.

s. 121

Tiltak	Ansvarlig
Få utarbeidet en skjøtelsplan for Frydalen og eventuelt andre viktige områder for biologisk mangfold som for eksempel Fagervoll og FM Musvolsetra i Rondane	FM

Naturmangfoldloven

§ 36 (landskapsvernområder)

For de deler av landskapsvernområdet der bruk er en vesentlig forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det senest samtidig med vedtak om vern etter første ledd legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltlementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtelsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.

§ 47 (skjøtsel av verneområder)

I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak.

Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.

Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon

eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.

Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.

Beslutninger om å iverksette skjøtselstiltak etter første og andre ledd er ikke enkeltvedtak

Utkast til plan for skjøtsel av verneområdet skal om mulig legges frem samtidig med at verneforskriften blir fastsatt.

§§ 8 . 12, jf. § 7

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf. § 7.

Vurdering

Nasjonalparkforvalteren la i vurderingen i høringssaken vekt på:

Det følger av naturmangfoldloven § 47 at forvaltningsmyndigheten kan sette i verk skjøtselstiltak «for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet...». Naturmangfoldloven gir også at det bør utarbeides skjøtelsesplaner som grunnlag for gjennomføring av skjøtselstiltak. Det er videre gitt i Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane at det skal utarbeides en skjøtelsesplan for Frydalen landskapsvernområde.

Fylkesmannen i Oppland (nå Statsforvalteren i Innlandet) har i sin tid fått utarbeidet et forslag til skjøtelsesplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde. Dette er fulgt opp med botanisk kartlegging av Miljøfaglig Utredning AS i 2016. Selv om det nå har gått noe tid, framstår disse som gode, faglig funderte dokumenter med målrettede forslag til skjøtselstiltak. (jf. naturmangfoldloven § 8)

Det vesentlige av arealet i Frydalen er skog, men med spredte lokaliteter av kulturlandskap knyttet til setergrendene. Skogen kan drives i tråd med vernskogforskriften etter skogloven. I et forholdsvis stort verneområde som Frydalen landskapsvernområde er det derfor fornuftig å sette inn skjøtselstiltak i utvalgte lokaliteter med sælig stor verdi for naturmangfoldet og verneformålet, slik vi finner de knyttet til naturbeitemark og hagemark. (jf. naturmangfoldloven §§ 9 og 10)

De foreslåtte skjøtselstiltakene bygger på tradisjonell bruk av beiteområdene, uten bruk av kunstgjødsel. (jf naturmangfoldloven § 12)

Selv om forslaget til skjøtelsesplan allerede har vært lagt til grunn for utførte skjøtselstiltak og skjøtelsesavtaler, mener nasjonalparkforvalteren at det er viktig å få en formell godkjenning av skjøtelsesplan. Dette for å sikre involvering av berørte parter, og at skjøtelsesplanen er forankret i nasjonalparkstyret.

Sett i lys av det har gått fem år siden siste botaniske kartlegging, vil det være tjenleg å få gjort en ny kartlegging i 2022, som grunnlag for en rullering av skjøtelsesplanen i 2023.

Nasjonalparkforvalteren registrerer at det i samband med høringen i hovedsak har vært et godt og positivt engasjement for skjøtselsplanen.

Det har ikke kommet uttalelser som er til hinder for at skjøtselsplanen kan godkjennes.